

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПОДУНАВКА

Бр. 22.

ТРИМЕСЕЧНА ЦЕНА € 1 Ф. 15 К.

НОВЫЙ ТЕЧАЙ.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ СУБОТЕ У ВЕЧЕ.

1857.

И невеста и супруга.

(Свршетакъ.)

VI.

Данъ свадбе.

Нагло и безъ одмора путуюћи, баронъ е за толико времена стига у Минхенъ, да е држао да е пре Амаліе оиде дошао. У означеној нѡј гостіоници даде најболъ себе спремити, у ков ће господична доћи. Албрехтъ е у Минхену имао свои людіи, обиђе њи и понови старо познанство само да лакше подноси ону нестрљивостъ, што е два дуга дана узалудъ чекао да му дође любезница. Трећій данъ добые съ поште писмо. Было е одъ Амаліе. Пише му да има за што бояти се, да грофъ за нѡмъ венде у потеру, па да за болъ налази да се и несвраћа у Минхенъ, кадъ она нѡговъ дворъ лако може наћи, ерѣ њѡј е онъ често о нѡму причао. Писмо е завршено са уверавањемъ вечите любви. И само се важе да Албрехтъ нѡ дуго оклевао, но одма одпутовао. Трећій данъ угледи куде старогъ, романтичногъ двора. Свирка поштанска орида се весело прекрасномъ долиномъ, капија буде отворена, и кола стану кодъ велики одъ камена басанака. Служители, кои га весело приме были су већ у годинама; ерѣ онъ за деесетъ година нѡ двору долазио. Управитель е быо старацъ седъ као овца, а домоводница стара една дебела баба.

„А где е Мирко, мой синовацъ?“ запита она зачућево кадъ види да нема слуге.

„И онъ ће ово дана доћи, майка Ђлсаво! Збогъ мои неки послова заостао е у путу.“

Управитель пріятельски прекоре свога господина, што е тако изненада дошао, па нису се спремили да га дочекаю.

Албрехтъ смести се у едну собу, изъ ков крозъ пенцерь на погледу му е быо главный друмъ, коимъ се у дворъ шло. Мало само поодмори се, па онда нареди да спреме дочекъ за нѡгову супругу, и то подъ тимъ имевомъ, да е то за нѡга, што ће се дуже времена оиде у двору бавити. Три дана провео е одъ пайвећегъ немира

мученъ, а ни ту Мирка ни Амаліе. Четвртый данъ запита двороуправителя за шумара Цирлайна.

„Живъ е јошъ, милостивый господине!“ одговори му онај. „Правителство му нѡ тело одузети службу, ако и есте остарио и онемоћао. Два довачка кафе одтаљавоу нѡгову дѣжностъ, па иде све добро. Снажногъ тогъ човека пре времена постара туга за нѡговомъ ћерию, ков нестале као да е у земљу пропала. Запыта ли га ко за њу, а онъ тужно мане своіомъ ћелавомъ главомъ велечи: моя е Катарина мртва! Прођте е се, прођите, придоао бы онъ обично, рукомъ одмауюћи — добро е, кадъ е и тако прошла!“

„Па ништа више нѡ се зарѣ о нѡј могло дознати?“ запита баронъ нешто мрдаюћи гласомъ.

„Ништа више, милостивый господине! разносе се о нѡј одъ уста до уста чудновате ствари — да е она сама себи смрътъ задала.“

Баронъ прекине разговоръ. То што му е двороуправитель испричао, у нечемъ га е ожалостило, а у нечемъ и обрадовало. Што е злосрећна Катарина умрла нѡ могао самога себе корети, ерѣ да бы нѡму честь сачувао и нѡ смирію, съ нѡме се тайно венчао. Да бы сва сумња на страну отишла, после два дана дође Мирко и преда своме господину писмено дато му у манастиру. Садъ му ништа више нѡ требало до само Амаліа, па да буде сасвимъ срећанъ. Самоћа и мучеће га чеканъ страсть нѡгову довели су готово до лудила; пляду узрока изналазио е, коима е правдао што е изостала, али лудовањ у любви, ков се мало по мало у зловольство преокрене, све е одбацило.

Едно јутро стајо е на отвореномъ пенцеру. Поштанска нека кола идоше съ брежуљка. Уздркано гледао е Албрехтъ у та полако идућа кола, која умакоше крозъ капию.

„Ето е, милостивый господине!“ повиче Мирко, кои е нагло ушао унутра.

WWW.UNILIB.RS Кога?“ запита баронѣ, ако и есте знао за кога Мирко каже, „ето е!“

„Ко ће бити другѣ, него она дѣпа господична изъ Шпае и Ахена. Видіо самъ іой нѣну лепу главу крозь пенѣрѣ на коли — ел' те, она ће бити наша млада госпоя? Ахѣ,“ придода онѣ побезобразно весело, „то е сасвимѣ другѣя госпоя спрамѣ васѣ, милостивѣй господине, него што е была проста шумарова ћерка.“

Мирко оде; после неколико тренутака отвори онѣ опетѣ врата на која уѣ Амалија у скупоцено путничкомѣ одеду. Ніе имала кадѣ поздравити се, ерѣ Албрехтѣ е счѣпа у наручїа и оспе іой уста са полюбцима.

„Есамъ ли ти ипакѣ добродошла?“ запита она, а овамо сва поцрвени и падне му у наручїа.

„Амалија оставите да опишемѣ муку коју самъ патіо. Овде самъ се и надао и у срцу зебао“ — онѣ е показивао на пенѣрѣ —

„А я самъ морала добро очи отворити куда путуемѣ, ерѣ е грофѣ моме првомѣ путу у трагѣ ушао.“

„Садѣ нема сѣ вама ништа заповедати!“

„Нетреба да сметнемо сѣ ума да самъ я текѣ пре два месеца постала пунолѣтна. Ахѣ, алѣ я незнамѣ докле важи она тестаментомѣ мога отца дата му пуна властѣ. Албрехте, я самъ далеко зашла; гледайте да мене како одѣ васѣ опетѣ отргнути немогу.“

Са високо уздигнутомѣ главомѣ оде баронѣ и наѣ писмено, коимѣ се потврђуе да е прва жена нѣгова умрла.

„Онда самъ мисліо да любимѣ, Амалија, али садѣ текѣ любимѣ! Дай да мы забораимо оно што е пре было, па да се уверимо о ономе што е садѣ и што ће бити.“

„Али ако я и останемѣ овако сиромашна, па нигде ништа немамѣ, као што самъ садѣ вама дошла?“ упита она постиѣено.

„Онда имамѣ благо доброте и любви, кое сва богатства овога света претеже!“

Мирко, кои е све дотле гледао и слушао што се догађа, изиѣ изъ себе.

„Садѣ люби текѣ господинѣ баронѣ!“ гунђоріо е онѣ у некој туги и гнѣву. „О, нисамъ се я преварао. Кукавна Катарина е жертвована ћуди едногѣ великогѣ господина!“

Баронѣ е све нешто зебо да му ко непреотме нѣгову прелепу господичну, за коју е са najveћомѣ страшћу и теломѣ и душомѣ привезао се, а и Амалија е у бриги была, да таторѣ нѣни неће никако пропустити, да иди своіой уваженѣ да дотле, докле му нѣна малолетность допушта. Одѣ онакогѣ бездушногѣ човека као што е грофѣ, може се свачему надати. А нѣма двома кои се любе, najveћа несрећа чинила бы се, кадѣ бы ій ко само за еданѣ данѣ разставио. Осимѣ тога и честь младе те господичне изискивала е, да они нестое дуго невенчани. Уваженю бароновомѣ изиѣ за рукомѣ, те онѣ свештеника свога добра приводи да ій што пре венча. Писмо о смрти катарининой и крште-но писмо амалиино, кое е она зарана іошѣ набавити умела, да бы пунолетство свое засведочити могла, учинили су да ніе могао ништа промишляти свештеникѣ, кои е високо почитовао властногѣ и богатогѣ барона. Венчанѣ албрехтово са заручницомѣ, коју е сѣ путованя свога довео, у малой

крѣвци у двору свршено е. Придворни служители чудили су се како имѣ е лепа и добра млада госпоя, и у najveћемѣ весело и певаньки уведу младенце у нѣине богато намештене собе.

Кадѣ е было предѣ вече тога истогѣ дана венчаня, уѣ Мирко у малу неку дворану (салу), у којой су и нововенчани были. У Амалије, која е у аљини одѣ беле свиле была, быо е іошѣ у коси уплетенѣ венчанный венацѣ. Изгледала е као суштыи ањѣо са лепотомѣ кое нема подѣ небомѣ. Албрехтѣ е седио сниже нѣ, савѣ претворенѣ у обожаванѣ и любовь.

„Опростите, милостивѣй господине, што васѣ узнемируемѣ,“ проговори Мирко, а гласѣ му е нешто дрктао.

Баронѣ као пытаюћи га погледи у нѣга. Амалија као заплашена у'вати се за раме свога мужа.

„Ели се што догодило?“ проговори она, сневеселѣна узубућенѣмѣ слуге, за кога е знала, да е веранѣ своје господину.

„Грофѣ Функалѣ заедно са своимѣ синовцемѣ, моли да се састане сѣ вама за коју речѣ.“

„Садѣ?“ повиче баронѣ жестоко. „Тай пунѣ поштениа човекѣ изабрао е време башѣ кадѣ треба. Ако га моя супруга примити оће —“

„Башѣ нека га, нек' ме гледи а я стоимѣ узѣ тебе, Албрехте — садѣ га се више небоимѣ!“

„Мирко,“ заповеди баронѣ, „обадва Функала пусти унутра, а ты заостани у дворани, ако бы ми што затребао да си ми на руци.“

Слуга оде. Амалија падне око врата своје супругу и обгрли га обема рукама.

„Небойсе ништа, мила моя!“ слободіо е онѣ сѣ полюбцима. Мы смо везани светомѣ свезомѣ, коју разкинути неможе ни сила ни злоба човечїа. Мало врло времена треба ће, па да матороме оногѣ преступнику покажемѣ шта е оѣ а шта смо мы.

Мирко отвори врата а оба Функала уѣу унутра. Албрехтѣ са Амалиомѣ исподѣ руке изиѣ предѣ нѣи. Одѣ оне двоце ни еданѣ се томе ніе зачудио, него се као обично сѣ нѣима поздраве.

„Господине бароне,“ почне старѣй грофѣ, „мени се чини да самъ одоцніо, да мени поверену пупилу сачувамѣ одѣ прегрдне едне несреће.“

„Опростите, господине грофе,“ одговори Албрехтѣ и силомѣ чинећи се тѣй. „Вы доѣсте башѣ кадѣ треба, да моіой супруги срећу честитате и изѣ нѣни уста дознате, да е таторство сѣ нѣ скинуто.“

„Господине мой,“ проговори млада госпа, „на вашой бриги о мени немогу вамѣ башѣ рећи 'вала, ерѣ сте тако себични были, да самъ као у паклу живила, я самъ се васѣ курталисала, и садѣ другѣй у срећи самномѣ влада. — Вы ћете моме мужу одговорѣ давати за моя добра, која вамѣ е отацѣ мой некадѣ поверавао.“

Смеша одѣ туге и ниподашта држаня видила се на бѣломѣ лицу грофовомѣ.

„Знао самъ я да ћу сѣ тимѣ бити пресретнутѣ,“ одговори онѣ ти'о. „Али то вамѣ помаже, што я вама праштамѣ, вама залућеной младој женској.“

„Господине грофе,“ пресече му речь Албрехтъ жестоко, „нетреба да смећете с'ума, да сте вы као гостъ подь кровомъ Барона Бека! Све што дира мою супругу, дира мене — по пыгайте свога снновца, онъ ће вамъ посведочити, да я нисамъ кукавица ни безъ уваженя.“

„Я имамъ юшъ мало разговора съ моимъ пупиломъ, господине бароне! Или заръ я да ћутимъ, а кѣи мога упокоивногъ прїателя да живи съ човекомъ кои има свою жену?“

Амалию текне нешто у срце, као да е ножеви убодоше.

„Мирко,“ повиче Албрехтъ разяренъ одь лютине. „Замоли ова оба господина да одма иду изъ мога двора. Кажимъ да мой правобранитель готовъ е съ нима раскрстити шта они имаю.“

„Добро, то и я мое послове прекидамъ, господине бароне, и мога правобранителя одма съ вама упоредо ставлямъ. Па онда ће Амалии очи отворити се и видиће да я юшъ имамъ съ ньоме заповедати, и да нисамъ башъ доста строго дужность мою извршиваю.“

Мирко е дотле врата отворіо и уведе унутра неку бледу, измождену женску. На ньой е было сиротиньско црно одело, съ капомъ какву обично простакинь оне околине носе.

„Оди унутра, оди!“ повиче Мирко кои се у еданпутъ савъ променуо быо. „Кажимъ господину барону, несрећницо една, како те е онъ преварио, кажимъ му да си ты жертва нѣгове господске волѣ, нѣгове лакомислености!“

„Катарина!“ повиче и савъ пребледи баронъ, па упрепашѣно гледао е у жалостну, више на мртву него на живу вилечећу свою прву жену.

Амалию да посечешъ по образу, небы капъ крви кануло. Ни речи немоући прозборити, извуче руку свою полако исподъ руке упрепашѣнога супруга, па оде поведећи се у оближню собу, где падне на едну столицу и даде се у плачъ.

Бледа Катарина необычно осмеюћи се погледала е часть у барона, часть у ону двоицу. Ако е и есте туга и лудованѣ сву преобразило, опетъ зато могло се видити, да е она некадъ особито лепа была. Чинило се као да незна шта се то све догађа. Мирко е стаяо узъ ню, пакостна, дивлю радость севала е изъ нѣговы прны очію.

„Боже мой, снимъ ли я?“ проговори баронъ, превлачећи руку преко свогъ озносногъ чела, као да е тео уверити се, ели то све на яви што се догађа.

„Не, господине бароне, несаняте вы!“ проговори Мирко. „Ево видите Катарину, вашу супругу, коя прече право има ваша быти. Немойте внимало о томе сумняти,“ придодо онъ съ гласомъ чисто загушующимъ га. „Вы сте се съ двема женама оженили! О, та то самъ я само овога света доживити желію, дотле е тежію цео мой жалостный животъ!“

Албрехтъ савъ клоне; морао се за наслонъ одь столице пре'ватити да непадне.

„Шта е то? Шта е то?“ повиче онъ сасвимъ необычнымъ гласомъ. „Човече, твое последнѣ речи одмотаваю неко покривало, подь коимъ се страшна тайна крие! Немойте гонити до лудила, до отчаянїя! Ты ми ниси быо веранъ слуга! Казуй како е! Еси ли ми ты срећу живота мога потрѣо?“

„Као што сте и вы мою, господине бароне! И я самъ тако до беснила дошао быо и пуву ватре главу мою одь грма до грма тукао самъ кадъ сте вы шумарову ћерку, кое любовь радъ самъ быо я присвоити, гладкимъ и улагиваюћимъ се речма за собомъ одвратили, те е мене оставила. Малоумно девойче водело е богатога господина, за кога е мислила да е любви; сиромашный служитель пакъ, кодъ кога бы срећна жена могла быти, еръ е ню одь чистогъ срца и обистомъ любію, буде одбаченъ. Срце ми се цепаило одь страшны мука, но я самъ трпію, еръ самъ се уздаю, да ћете вы вашу неправду познати, и послушати мое опомене, збогъ кои самъ онда кодъ васъ у замерку долазію. Али ми вы преотесте девойче, кое самъ обожаваю, и врло дощне дознамъ да сте се тайно венчали — естъ господине бароне, дознао самъ онда, кадъ сте вы кукавно ово створенѣ оставили были. Катарина е мени юшъ мила была, али могао самъ е само жалити, еръ да е усрећимъ ніе было више у моіой власти. Обузме ме нека мука, а у истый ма и мржня на онога кои ме е онесрећію, те се крстомъ христовимъ закунемъ да му се страшно осветимъ. Я самъ быо онай Просперъ, о коме самъ вама казиваю, да е Катарину навратио на двоумлѣнѣ, я унутрашньомъ мржньомъ подбаданъ казиваю самъ ньой да потайно венчанѣ само е на то, да обмануто девойче понижено буде до наложнице. Па тако е и было, господине бароне, преко свега благослова свештениковаго!“ повиче Мирко стра'овито распалѣнъ. Шумарову ћерку никадъ небы вы огласили као свою жену, па башъ да е и вашъ отаць то одобравао. Да бы девойче, кое е мени мило было, одь срама и стида избавію, одведемъ е моме староме отцу, кои горе у планини живи у едной на само колеби, еръ требало е да е вы онда само видите, кадъ ће погледъ у ню за васъ казнь быти. Жертва ваше малоумности дала се добровольно повести, еръ е велика туга преузела была, коя е учинила да ни за што на свету ніе марила, и одь света одценила. Я самъ пакъ остаю кодъ васъ, господине бароне, донесемъ вамъ лажливъ гласъ о смрти ваше жене и поустанемъ око ваше нове женитбе. Веранъ самъ вамъ быо, што самъ мрзію на васъ. Можете ми се садъ чудити, господине — освета ми е испала за рукомъ, еръ неможете весели башъ быти съ вашомъ лепомъ госпоимъ, кадъ осимъ нѣ имате юшъ едну бледу као смръть. Садъ можете дознати вальда како е онай листъ дошао у књижицу? Я самъ га метнуо — а господину Функаду самъ то казаю, еръ самъ съ тимъ на то ишаю, да любавъ вашу ко оной тућинки већма подпалимъ а и удвой (мейданъ) измамимъ, како ћете вы или другога убити или убіенъ быти. Господинъ Функалъ тако се яко уздаю у мою помоћ, да е юшъ напредъ обзнаію вашу смръть — я самъ се пакъ предомислію кадъ самъ видію, да сте вы и тело и душу вашу претворили у любавъ ко оной лепотици; поставнемъ верный гласоноша, само да васъ са юшъ едномъ женомъ скрпимъ.“

„Ниткову! Ниткову!“ повиче Албрехтъ, па замане песницомъ.

„Вы сте ме нитковомъ учинили, господине бароне! Него ево вама юшъ едного посла — немойте заборавити

за кукавну Катарину! Я немогу више о нѣй бринути се, садъ вы испуњавайте свою дужность.“

Као смушенъ зграби Катарину за руку, коя е дотле само бленула као дете, и одведе е барону. Па онда као ветаръ излети на врата, и нестале га.

Катарина мужа свогъ нѣ могла познати; она се плашливо уклони одъ нѣга и погледала е у ону двоицу Функала, као да е нѣи молити тела, да е законе.

Досадно ђутанѣ неко дуго е потрајало. Албрехтѣ и силомъ отимајући се одъ забуне, прекине оно ђутанѣ.

„Катарина,“ проговори онъ одъ туге уздрканимъ гласомъ, „мы смо и едно и друго издати! Кадъ бы ти знала како мы стоимо, ты бы мене жалила, као што я жалимъ ону, кою е рука свештеникова мени данасъ поверила. Ты си, тако да рекнемъ, готово срећнија, што ти е одузето, па неможешъ да знашъ управо шта е животъ овога света — срећнија си баръ него ја!“

Полюби е у нѣну бледу руку. Па онда зазвони. Старый двороуправитель уђе стрепѣи.

„Вы да водите бригу о овој госпи, я ђу е одъ васъ тражити!“

Катарина да се добровољно и ђутећи, те е одведу изъ оне собе. Баронѣ е неколико трејутака јошъ замишлѣнъ седио на столици. Бледъ, али кодъ себе устане у еданпутъ.

„Господо моя,“ рече онъ озбиљнимъ гласомъ, „вы играте жалостиву ролу. Слазнули сте се са еднимъ нитковомъ дворишницомъ, да за любавъ овосветскогъ иманя две душе у пропасть отиснете. Познаемъ я по вашимъ подсмѣя пунимъ лицама, да вы држите да сте мѣ дотерали докле сте тели, па да можете зактевати шта вамъ е воля — но варате се, ерѣ са човечиомъ озбиљношћу изићи ђу я на сусреть изнуђено заклетой судбини. Засадъ уклонѣте се одъ мене, и немојте ни помишляти на то, да ђете кадгодъ што са Амалиомъ заповедати. Којой ђу се страни я ђорати окренути, то ђе црква, а и светска власть преузети и расудити.“

„Господине бароне,“ рече старый грофѣ, „пре него што одемо, зактевамъ да Амалија искаже свою волю —“

„О чему?“

„ОѢ ли она нѣи са своимъ таторомъ или заостати у двору, у коме е и оно кукавно створењѣ.“

„Имате право!“ рече Албрехтѣ. „То несмемъ одреѣи вамъ, то е јошъ и моя дужность, да е самъ на то опоменемъ.“

„Ено нѣ тамо у оној соби!“ придода грофѣ смеѣи се.

Албрехтѣ озбиљно корачајући оде до врата и отвори ѣи. Предъ нѣга изиђе Амалија бледа и сва умурана одъ плача и суза. Одъ високогъ, небесногъ появляя младе госпе у простомъ накиту венчаного венца, као засенуть тргне се онъ натрагъ. Говоръ у нѣму занеми, кадъ е помислио да му е найвеѣа среѣа овога света загорчена. Превеликомъ тугомъ узмученъ, обе руке метне себи на очи. Амалија тужно погледи у клоулога човека. Па онда стане предъ Функала.

„Господине грофе,“ рече она нешто немирно, „я самъ не башъ съ мојомъ вољомъ видила све што, се догодило,

а то е оно што сте вы злобно спремили, па тако могла самъ се и сама размислити шта е одприлике пре догодити се морало. Призанѣ вашегъ другара, оногъ неверного дворишнице, доста ясно познати ми дае вашу намеру. Мужъ мой оставио е да я кажемъ, где ђу одяко да живимъ. Тако дакле знайте, да самъ я за болѣ пронашла, да овде чекамъ докъ власть не пресуди о овоме што се догодило, него да идемъ за човекомъ, кои се показао као кривацъ лажљиви артия. Баронѣ Бекъ умеѣе мене чествовати и наредбе свое у томе чинити.“

Прегне се предъ нѣима и съ тимъ одпусти ѣи, кои да бы прикрили запару у којой су се нашли, ругајући се смеѣнѣмъ уклоне се.

„Амалија, Амалија,“ немојте нѣи одъ мене, останите кодъ мене, анѢду мой, избавителю и ранителю!“

„Докле ми допуштаю законѣ и моя честь!“

„Останте па господарите у Хаерсвилу — а я знамъ шта е моя дужность, па ђу е и чинити!“

„Као што ђу и я мою, кою ми е наложио благословъ свештениковъ!“

Онъ падне на колена предъ ню, и любіо е у руке. Па онда у еданъ ма' оде изъ собе. На еданъ сатъ после гледала е Амалија съ трема за еднимъ колима, коя су мужа нѣногъ одвезла у столично место, где е самъ собомъ судейскомъ решенію предложити науміо свою стваръ. Млада госпа заостала е у Хаерсвилу; старый двороуправитель быо јој е место отца.

Строга зима прође. Правобранитель бароновъ подигао е быо парницу противу грофа Функала и оногъ преступника дворишнице. Али одъ Мирка нигде ни трага ни гласа, и упркосъ свимъ позивима судейскимъ нѣ тео предъ судъ да изиђе; па тако нѣ се ни могло са испитомъ по'итати. Албрехтѣ е сасвимъ у тишини живіо у Бечу, и преко писама свога двороуправителя дознавао е, да се Амалија, судби својой предата мирно налази у Хаерсвилу, и да често одлази кући шумаровой, где живи ума лишена Катарина. Нѣи двое, Албрехтѣ и Амалија едно другомъ никако нису писали; клонили су се да едно съ другимъ ни у какво одношенѣ не дође.

Было е оне неделѣ око Дуова (Троица) кадъ е Албрехтѣ предъ вече самъ седио у својой соби. Адвокатъ нѣговъ текъ што е одъ нѣга отишао и ту вестъ донео му, да е грофу Функалу заповеђено, да да рачунѣ одъ добара амалини, а са истима да Ѣе унапредакъ управляти еданъ владивъ комесарѣ. Повольной пресуди одъ стране ду'овного суда нѣ се могао надати, ерѣ католичка црква никако недопушта да се бракъ сасвимъ разведе, а Катарина као прва супруга преча и право има. По доондашнимъ деланияма могао е толико дознати, да га неѢе окривити што се по другій путь оженіо, ерѣ да су писмена лажљива посведочили су обадва Функала, кои су и признаѣ дворишнично на данъ венчания, као сведоци потврдили.

Албрехтово неутешно станѣ може се мислити какво е. У томъ дворишница нѣговъ пріяви му неку женскиню. Жестоко отвори онъ врата, а Амалија уђе унутра у црно обучена. Двороуправитель е ишао съ нѣомъ.

Кукавичный пріятелю,“ провори она крозь плачь, „са-
станькѣ нашъ и жалостанъ и радостанъ е! Я сама сама за-
кавила се да ти гласъ донесемъ, да е Катарина умрла —
изданула е на моимъ рукама! Богъ е узео са овога света,
на коме е само теломъ живила. Ето садъ узмите мене Ал-
брехте, садъ и предъ Богомъ и предъ людма могу быти ва-
ша супруга!“

Бутећи-плачући падне едно друготъ у наручѣ.

Двороуправитель каже да момци шумарски старогъ
Цирлайна онай истый данъ кадъ е Катарина умрла, страшну
неку животиноу убили су; власть е у нѣой познала пре-
ступника Мирка.

Сигранъ деце.

(Опомена родителыма.)

Оставьте за еданъ тренутакъ ваше озбыльне послове,
вы одрастли, кои любовь према деци у грудма носите, и
по'одите самномъ сигранъ и детиньско увеселяванъ деце.
Овай е детиный светъ храмъ. Ту ћете наћи ружица безъ
грня, ерѣ сигранъ е управо слободно и радостно покрета-
нъ детиньскогъ духа. Но светъ е сиграня и характеристич-
но училиште, и у нѣму се спремаю тисућу наклоностей,
коѣ каснѣ у човеку жиле пружаю. Нѣ ли дакле воспита-
телю важно ово сигранъ прегледати и у нѣму се умети
наћи? Дайте дакле да посмотримо ово мале у сиграню юна-
ке, те да томъ приликомъ едно другомъ неколико речій на
уво шапнемо.

Ено онде седи дете дуге плаве косе, а око нѣга стое
у гомили играчке. Ту су ти кола, ту су коньи, войници,
воденице, баште, театри и шта ти ту нема — све, што е
родительска нежность покупити могла. Ядно дете незна садъ
чега ће найпре да се маши. Оно узима еданъ предметъ за
другимъ, изпытуе га своимъ любопытнымъ окомъ, преме-
та и — остави. Шта е съ тимъ добіено? Прекратило е се-
би време и разтерало скуку, али за духъ нѣ ни найманъ
ране д'было. Оваквимъ време прекраћујимъ сигранѣмъ
зако се пробује у детету рассеянность, коя га каснѣ у
училишту и животу као какавъ рђавъ другъ прати. Таква
деца у училишту необраћаю свою пазливость каквомъ
предмету ни по' часа; а приме ли се каснѣ каквогъ посла,
то ий мора господаръ свакогъ тренутка карати и опоминяти,
да своимъ у детиньству рассеяношћу збогъ сиграня, ма
какву штету неучине. Наше бы плавокосо дете много болъ
урадило, кадъ бы манѣ играчкѣй имало, али таквы, коѣ стал-
но везую и забавляю. Но айдмо далъ; дечинъ балъ насъ
зове. Ту е врло весело. И мы бы се съ нѣима заедно ве-
седили, кадъ небы у томъ весело нешто друго гледали, коѣ
нашъ бригу задае и весель потыскуе. Ту видимо, како
страсти кліяю, коѣ ће наскоро избити и беснити. Ту се
већъ появлюе суета, страсть за кишетѣмъ, и за допаданѣмъ
па и сама желя, проводить наскоро любовь, почемъ деца
врло добро знаю, шта значи игранъ у одрастны людій.

Немойте мислити, любезни читательи, да смо све ово
мутнымъ окомъ гледали; ерѣ искусство стое намъ као све-

Баронъ Бекъ заостане са своимъ младомъ супругомъ
у Бечу. На годину дана после предаду му добра амалинна
сасвимъ, ерѣ права тугорска сматрана су као уништена.
Албрехтъ е одмануо рукомъ и нѣ тео графа Функала и да-
лѣ гонити судомъ. Како е Катарина умрла, то нѣ ни нужно
было прквено разведенѣ.

„Држишь ли ты да самъ я што кривъ?“ запытао е
Албрехтъ свою супругу.

„Я те любимъ,“ одговори она, „а срце коѣ любви не-
може пресуђивати! Богъ е самъ пресудіо!“

ПРЕВЕО АБВ.

докъ на страни. Писаць овы врстѣй зна, да су девоичице
и деца после таквогъ бала едно другомъ писма писала,
одно друго у шетню позивала и тако рећи за любовь се
спремала. Осимъ тога игранъ е у врелой клими сале за
игранъ доста шкодливо за децу што се нѣова здравля ти-
че, и по томе врло добро назива Жанъ Поль детинъ бало-
ве почетномъ игромъ за смртну игру. Но и друго е коѣ-
шта съ овимъ сигранѣмъ деце скопчано. Ту после долази
билляръ, картанъ, па и само пушенѣ. Како е жалостно ова-
кво предходно пролеће веселя и удовольства за младеж!
Кадъ за тимъ право доба дође, у комъ срце доста снаге
има, уватити се у коло радостей, како су онда сиромашне,
како сажаленя достойне такве жертве прераногъ ужи-
ваня! Затуплѣна већъ уживаю оваква деца само уполакъ,
ербо имъ е сигранъ у детиньству уполакъ отресло онай
поетичный цветъ, кои на дрвету младости цвета. Послушай-
те само разговоръ млада одъ 18—20 година младица, пакъ
ћете се често упрепастити опакомъ и прераномъ искусству.
— Ал' тако е, кадъ се путь непогоди. Варошке девоичи-
це иду изъ колевке у саду за игранѣ, одъ дадилѣ къ учи-
телю играня, а мушкарци съ дрвеногъ коня къ биллярю. По
овоме колико е уместна она претерана хвала неки девоич-
ки училишта, где се іошгъ невина дечица съ мало одраст-
нѣомъ за руке стискаю, къ грудма притискаю, дрпаю и очи-
ма преврћу — нека родители сами суде. Ал' дабогме,
дете мора іошгъ у младимъ година добити окретности и
гибкости, иначе оста'ће за целогъ живота круто и безъ
дражести. — Нама е найлакше завртити мозакъ, сама
треба апелирати цивилизацию, на садашній векъ, на вели-
кий тонъ и шта ти я знамъ. Красанъ почетакъ!

Но на страну съ овимъ образима рассеяности и пре-
раногъ развіяня! Дайте да ступимо у друго полѣ. Ту ви-
димо два реда войника. Представля се ратъ. Истина, да е
ту доста живо, и да се гдекоме киша пуши; но мени е ово
упражняванъ силе и крепости много миліе, него оно за пећ-
комъ гныло беспосличенъ и прерано пробуђиванъ страстей,
па ма колико гдекон викали, да е такво упражняванъ су-
рово и съ опасности скончано. Оно дав детету свести о
своей снаги, и само онай, кои ову свестъ често упражня-

ва и одъ дѣтинства негуе, прибавля себи ону красну добродѣтель мужку, кою храбрость называю. Мыслите ли вы, да се храбрость може заповесть улити? Не тако. Има людей, коима су средства и сила на руци, да бы могли нешто огромно произвести, па опетъ ништа непроизводе, што немаю храбрости. Такве су одъ дѣтинства стезали, петляли и модили, те су имъ свако чувство о снаги подсецали, па да ли е то какво чудо, кадъ каснѣ и духомъ слаби постану? Чувства, коя се у дѣтнству подранюу, есу право основно каменъ за каснѣи характеръ. Погледайте Наполеона великогъ у войничкой школи у Бриени. Лопте одъ снега зуе му око главе, а онъ се недвиже; и невинно сигранъ можда е доста принело, те е каснѣи и оловне лопте сносити могао. Снажно сигранъ за младежь е преправка за мужке добродѣтели, и ако се у то неумеша опака збила, или ако се пристойность невређа, онда е оно много болъ одъ левьогъ и пагубногъ беспосличеня. Да се ова чувста о самосталности и храбрости могу и другчѣ, н. пр. гимнастикомъ, подранивати, само е одъ части истина. Истина е, да гимнастика тело крепи, следователно и духъ; истина е, да она чини тело окретнимъ и да духу прибавля неко поуздаѣ, али окови науке, ма како они слаби и лабави были, стежу ипакъ, и по томе неможе гимнастика произвести оно, што производи слободно, непринуђено сигранъ.

Но айдъмо далъ. Онде се сиграю школе, овде сватова, а онде опетъ какве светковине или торжественогъ похода, па найпосле и самы дуђана. Цело то сигранъ показуе се као врло невинно. Оно и естъ невинно, али е при томъ и одвећъ важно за будућность, ербо се ту сную будући характери. Мотрите само, пакъ ћете видети, да се дете найрадѣ съ онимъ забавля, къ чему склонности осећа, што се съ нѣговимъ темпераментомъ, съ нѣговимъ дѣтнскимъ идеаломъ найболъ слаже. Оно се на тай начинъ живота привикне, и оснуе себи некій сановный светъ, кои е за чудо намамливъ, ербо е овай идеалъ безъ сваке мане; задовольванъ дѣтнскогъ духа безъ збилъ и болъ. Ёли дакле какво чудо, што се при таквомъ сиграню развию склонности къ особитомъ каквомъ начину живльня, къ особитимъ

одношеняма живота, кое се каснѣи никаквимъ представляѣмъ и никакво т опоменомъ, па ни каквимъ присияванѣмъ немогу изкоренити. „Я и самъ незнамъ, одкудъ то,“ вели после какавъ младићъ, „я имамъ само къ овомъ начину живленя склонности, па край.“ Сигранъ у нѣговой младости было е училиште овой склонности. Неко петогодишнѣ дете сиграло се непрестано месара, а родители нѣгови смешли се къ томе. Кадъ томъ детету бы 14 година, аг се оно одупре родителямъ съ речма: „я нећу ништа друго да будемъ, до месаръ.“ при свемъ томъ, што су му родители (као трговци) другѣи начинъ живленя одредили были. Свака черта характера, кою деца у сиграню себи, присвое оставляю у младомъ нѣговомъ срдцу трагъ, а ако се то сигранъ често повторавя, то се може склоность напрасно у дѣйствительности появити. Зато намъ дакле, любезни читатели, валя на сигранъ дечино мотрити, да се небы у нѣга зли духови умешали и у млађана срдца увукли, како бы зарана дознали, къ чему се дете прикланя, те да га благо-временно на оно упутимо, што саме околности изискую.

Но айдмо далъ. Онде видимо децу, како се муче, да задане загонетке одгонећу. Ту е већъ духовно упражняванъ. Ко се томе небы радовао! Безъ мишльня человекъ престае быти человекъ, нити ће икадъ такво упражняванъ прерано быти. Почне ли се едномъ поучаванъ, онда се мора дете непрестано у мишльню забавляти; еръ нека нико немисли, да е само училиште довольно, да духъ изощтри. Што се у училишту присияванѣмъ, то се у сиграню съ коћомъ и прѣятнощю постизавя. Таква су у сиграню духовна упражняваня юштъ: шахъ, даме, рачунске играчке и т. д.

Но наравно, ово упражняванъ духовны сила несме свое границе прекорачити, да небы тело ослабило, кое духу силе дае. Тело и духъ есу системе сила, у коима е непресечно и изравнанъ или равнотежа. Збогъ тога одвећъ велико телесно напрезанъ расслаблява духъ, каогодъ што одвећъ дуго, одвећъ велико духовно напрезанъ тело расслаблява.

СМЕЩИЦЕ.

Дрво живота.

Кадъ человекъ у благословеной населбинѣи Викторин у Новой-Холандиѣи продре далъ унутра, то наилази често усредь найбогатѣи и найгушће шумѣ на велико крепко дрвеће, кое свое изумрле гранѣ тужно къ небу пружа. Ако ий человекъ добро изпыта, налази, да су истомъ дрвећу люди животъ съ намеромъ прекратили, огуливши му доле ко-ру. Ово появленъ има свой основъ у некоемъ врло поетскомъ обичаю ондешньи урођеница.

Пунолетство млада людей и приманъ нѣово у редъ людей прате тамошньи дивляци съ особитомъ свечаности: Кадъ осване данъ, коимъ какавъ младићъ годнѣе младолетства довршуе и у круъ людей и войника ступа, онда га поглавице нѣгова племена одведу у удалъный какавъ край

шуме, пакъ се затимъ опетъ уклоне. Ту пробави онъ два дана и едну ноћ у усамльномъ сматраню, и словие себи два горня зуба секутића некимъ дрветомъ, кои е са собомъ донео. После тридесетъ и шесть сатѣи врати се онъ опетъ у станъ, преда своѣи матери свечано у руке словиене зубѣ, еде и пиѣ, па опетъ оде у шуму, те да юштъ две ноћи и еданъ данъ у самоћи и у посту проведе. За време нѣговогъ отсутствия потражила е нѣгова мати млада смолно дрво (Gammibaum), одъ прилике исты синовльвы година, кое тако рећи съ нимъ венча, почемъ синовльве зубѣ брижливо у горнѣ кракове укуца. Ово дрво знаю само мало нѣи, а нарочито одлични люди тога племена; младомъ пакъ человеку, кога после другогъ повратка изъ шумѣ у гостби, играню и упражняваню съ оружѣмъ за човека и

ратника проглашуют, остае њгово дрво живота непознато. После њгове смрти убио њгови сродници и оно дрво, те тако остае са своимъ тугуюћимъ и изумрдимъ гранѣмъ лепый споменикъ упокоеномъ.

Сунце и любовь.

Као што е najlepше
Сунце кадъ се роди,
Када злато-руино
Изъ истока ходи;
Тако е najlepша
Любавъ наша тада,
Првипутъ кадъ плане
И средъ срца млада.

Као што е најжешћа
Сунца у по дана,
Кадъ жеже надъ главомъ
Јра насъ сунчана;
Тако е најжешћа
Любавъ када стигне
На врѣ сласти свој,
Па насъ у рай дигне.

Као што і' најядниѣ
Сунце када мине,
Разстаюћ' се светомъ
Зайде за планине;
Тако најядниѣ
Любави е сила,
Кадъ се разстат' мора
Драга два и мила.

Ја! брезъ сунца данку!
Майци ја! нарави!
Али куку! ја!
Срцу безъ любави!
Безъ њ есте тужно,
Плачно, пусто, хладно,
Безъ њ стопут' свакданъ
Живећ! ах! мре јадно! —

Иле-Миле.

Брада као медицина.

Мы немислимо съ овимъ, да браду валя као медицину попшти, подобно ономъ селяку, кои е, лекаромъ опоменућ, да свомъ сину ножно купатило даде, овога натерао, да ону воду, у којой е ноге прао, попиѣ. Брада се у свомъ растеню на устни и образима у новіе време опетъ смирила одъ бесны брѣяча, и садъ, особито у Енглезской, слободно расти безъ икакве сметнѣ, што е изкуство показало, да као респираторъ здрављѣ човечіе чула. Јошгъ пре шесть до седамъ година ніе могао у Енглезской ни еданъ странацъ у бради на миру проћи, као што то у некимъ земляма и данасъ јошгъ постои. Но у већимъ варошима где е мудрость ма' преотела, расте брада данасъ и на Енглез-

скимъ устнама слободно. У Единбургу сложили су се њи петъ стотина, да браде пуштаю и негую као заштитно средство противу прашины и други' подобны отрова за цигерицу у воздуху, те су одъ тога времена много здравіи, него пре. Енглезски лекари доказую, да и многе болести очію, зубоболъ и вратоболъ одтудъ произтиѣу, што люди свако јутро образе и устну горню насапуне и брѣяю. Слабе запальиве очи опетъ су оячале и оздравиле после пуштене браде, зубоболъ нестале за свакадъ, и вратоболъ и страдања цигерице одврати густа брада.

Волшебный магарецъ.

Два препредена угурсуза, кои неимадоше ништа изгубити, али е требало много добити, а то значи имали су празну кесу а весело срце, наиђу на едногъ селяка у шуми, где е у трави заспао. Край њга е пасао уларомъ везанный магарецъ, кога е селякъ тео за тргу продати. „Знашъ шта,“ рече еданъ лупежъ другомъ. „Шта?“ запита овај.

„Ја ћу магарцу одрешити уларъ, а ты га отерај у варошь и продај и пречекај ме у гостіоници кодъ „златногъ бурета,“ где ћемо новце поделити; а међутимъ я ћу се знати са селякомъ намирити.“

Што рекоше, учинише. Онај другій угурсузъ одрешити магарца, па метнувши себи уларъ на вратъ, самъ стане где е магарецъ стаяо; а другъ њговъ отера магарца.

Садъ везанный лупежъ почне лукати и викати, на кое се пробуди слаткоуспаванный селякъ. Зачуђено почне се освртати, кадъ види, да му е магарца нестало а на место њгово стои умомъ окружанный створъ. Али яко' уплашеномъ селяку небы до шале. Онъ е чуо, да се люди претворе у магарце, али магарци у люде — не, доиста не, то е што нечувено, чудновато, непонятно.

Назови-магарецъ садъ поче говорити: „Благородный човече! ослободи ме овы очараны свеза, у којима чамимъ већ одъ толико времена. Мене е проклела зла една вила, и едва данасъ изиђе за рукомъ едногъ силномъ чародѣю, те ми поврати правы ликъ! Али ове свезе я немогу самъ одрешити, него ій ты одрешити досаданный господару, а одсаданный пріятелю. — Но само одма, ерѣ се я јошъ морамъ плашити силе зле виле. Я самъ синъ М—скогъ кнеза.

Паметъ се окретала сиромаху селяку. Њговъ магарецъ, кога е онъ често тукао, на некій путь и претукао, садъ синъ М—скогъ кнеза! Брже одрешити уларъ човечо-магарцу или магарцо-човеку, па до земљѣ се кланяюћи, почне га за опростенѣ молити за досаданѣ свое владанѣ. Онъ се заклинаю, да ніе знао, да е магарецъ тако племенитъ господинѣ.

„Небой се добрый човече, не!“ рече очаранный магарецъ, „твое ти се незнанѣ опрашта;“ опростивши се са селякомъ оде у — гостіоницу кодъ „златногъ бурета.“

Селякъ, кои е имао посла у вароши, пође за њимъ наравно подалеко одъ кнежевогъ сина. То е зактевала сама учтивость.

Истога дана после подне види онъ на тргу свогъ магарца; одма скине капу и дошавши к' њму почне смерно говорити:

„Ваше Превосходительство! Васъ е заръ опетъ очарава, ала вила? Али неплашите се, я ћу васъ одма одкупити, па кодъ мене нећете ништа радити, а међутимъ ћу явити вамъ господину оцу, да васъ ослободитъ.“

Сиромахаъ селякъ!

Загонетка.

Я самъ, као и човечји родъ, постао у Ази, пакъ самъ највећий исполникъ, а у исто време и едва приметный кецељ. Я живимъ при земљи, у средьѣхъ спирату, па и на поду (тавану). Моје е обиталиште ужаснимъ именима означено. Я самъ пола мртавъ, а пола живъ. Люди и животинъ умеду ме врло добро употребити; али нѣ за животь писамъ нужданъ. Одъ мене се глупость неда сакрити, а презрѣнъ, кое према другомъ створеню извљаемъ, познае се на мени одъ главе па до пете.

Моје появљенъ пробује свуда некиѣ стра; само неки люди мене се нестраше. Земљиште, на комъ я стоимъ, ила ту особитость, да е одъ склона, на комъ е моје обиталиште сарађено, сасвимъ независимо. Кадъ се провајамъ, управљамъ се у момъ преко и уздужъ дивизано по ћуди, какву кадъ имамъ. Я идемъ по равномъ и прокрченомъ путу, али често и преко опасни провала, кадшто ради особите цели мећемъ на се оклопъ и излазимъ често као какавъ у борби извештенъ юнакъ. Моя ратоборна свойства потврђена су изреченяма највећи мужава на земљи. Но опетъ ме се бое као беззаконногъ, подмулоу.

Предъ строгимъ испытанъ (Rigorousum), кои се моимъ утицанъмъ извршуе, мораю и најврстийнъ духови уздржати. Као строгий испытатель неустрачивамъ се ни најодличниѣ особа, и само оне остављамъ на миру, кои за ме нису достатли.

Мене ћешъ наћи у дубльнана земљъ, као и у висинама неба, на грудвама земаљъ, као и на волнама морскиихъ, у свима струвама знана и вештине, као и у најпростимъ занатима. Као пустыньнъ налазимъ се у Берберии. Накратко — я живимъ на целомъ земномъ кругу, али у свакой земљи имамъ другий строй и духъ. На мене често нападаю страни народи, и онда самъ увекъ югунастай противникъ, али нисамъ непобедимъ.

Мене ћешъ често и у Библии наћи.

Безъ мене небы могао у позоришту онай, што лампе чисти и свеће усекноу, свою дужность вршити; Турци бы у својой вери оладнили; борба съ дивльницама постала бы опасниѣ и число бы се матори девонка умножило.

Психологя, Педагогика, Медицина уче познати ме, а Физикъ уже ценити ме у науки о Гальванизму.

Мене и еду. Гдѣкой еде ме у великой количини, докъ се иначе цела породица одъ мене единогъ може навести. За мене люди много плаћаю, а и мало талара за мене издаю. Но што самъ скупльн, то обично маѣ вредимъ.

Мномъ се гдѣкой буна утишала, само су се мномъ владоци на престо попеди, а гдѣкогъ човека довео самъ до тога, да се съ мислима о самоубиству бавио.

Мени служи читава чета будала, кое толико збунюемъ, да у томъ стану скотове заменю.

Найпосле, при толикой мојой делателности, могу толико издржати, да се при најичемъ напрезаню никакъ неуморимъ я, већъ они, кои су ми у помоћъ придани.

Еракъ и Петакъ.

Еракъ. Кажи ми, Петаче, шта е то барометеръ?

Петакъ. Барометеръ е една справа одъ стаклета, у којой се жива налази, и коя предсказуе какво ће време бити. За насъ е и Авала барометеръ, еръ чимъ се она у облачной капи показуе, быће наскоро вше.

Еракъ. Валада е и оно гореће сено на Балимејдану было барометеръ, еръ дало е познати одкудъ ветаръ дува.

Еракъ. Што си тако лютъ Петаче? Гледишъ као дивльий вепаръ.

Петакъ. Како небы было лютъ кадъ самъ и я у жиру.

Еракъ. Тымъ бољъ, баръ ћешъ се гоити; еръ обично они кои се у великомъ жиру налазе, одонудъ лебешъ излазе.

ОБЪЯВА.

Трговина кодъ „Писма“ у Земуну велико е стовариште разногъ галантерискогъ еснапа; особито налази се тамо свакояки кошуля како одъ румбургерскогъ платна, тако и одъ памука белогъ и фарбаногъ, на продаю. Ко жели кошуля купити, моћи ће ий тамо набавити, и то по ефтинной цени.

ГЛАСНИЦИ

ДРУШТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ У БЕОГРАДУ налазе се кодъ I. K. Сопрона у Земуну на продаю. Ко те књиге купити жели, нека се на горню књижару обрати. Цена е свакой поединной части 30 кр. ср. Ко све части наваднупуть купи, моћи ће ий за 2 фр. 20 кр. ср. добити.